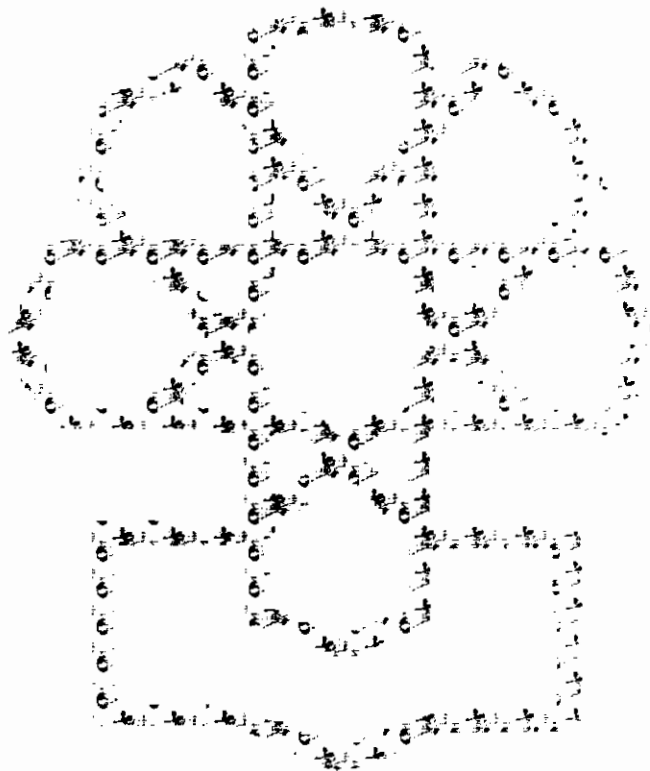

K

تحلیلی بر بودجه شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه آن

درباره لایحه بودجه ۱۳۷۹ - شماره (۲۸)

معاونت پژوهشی

اسفند ۱۳۷۸

کار: دفتر امور زیربنایی

کد گزارش: ۱۸۰۵۴۰۰

بسمه تعالی

تحلیلی بر بودجه شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه آن در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ شماره (۲۸)

کد گزارش: ۱۸۰۵۴۰۰

مقدمه

در گزارش شماره ۱۶۰۵۳۰۲ تحت عنوان «تحلیلی بر جداول بودجه‌ای شرکت‌های بخش نفت و گاز کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹» با برشماری ۱۰۰ ردیف بودجه‌ای و شرکت‌های دولتی بخش نفت و گاز کشور جداول خلاصه منابع و مصارف این مجموعه با استفاده از لوایح بودجه سال ۱۳۷۹ و ۱۳۷۸، استخراج و مورد مقایسه و تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. این جداول به لحاظ اهمیت بازمینی در پیوست شماره (۱) این گزارش ارائه می‌گردد. نظر به این که مجموعه فعالیت‌های شرکت‌های بخش دولتی بخش نفت و گاز کشور عموماً در سه شرکت اصلی:

۱- شرکت ملی نفت ایران

۲- شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران

۳- شرکت ملی گاز ایران

و شرکت‌های تابعه آنها، انجام می‌پذیرد. در این گزارش تلاش گردیده است تا با تفکیک ۱۰۰ شرکت دولتی در ردیف بودجه‌ای بخش نفت و گاز کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ به سه حوزه مرتبط با شرکت‌های ما در فوق‌الذکر، تصویری از وضعیت بودجه‌ای این شرکت‌ها به دست می‌آید. اجرای این امر در مورد قانون بودجه سال ۱۳۷۸ با مشخصه‌های متمایز از لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ و استخراج جداول منابع و مصارف برای سه شرکت ما در فوق‌الذکر در سال ۱۳۷۸، این امکان را فراهم می‌سازد تا علی‌رغم افزایش تعداد شرکت‌ها در هر یک از شرکت‌های سه‌گانه فوق، چارچوب بودجه‌ای یک دست و مناسبی جهت مقایسه ایجاد گردد.

در این گزارش به ارائه تحلیلی از جداول استخراجی خلاصه منابع و مصارف شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه در لایحه بودجه ۱۳۷۹ و مقایسه آن با ارقام متناظر مستخرج از قانون بودجه سال ۱۳۷۸، پرداخته می‌شود.

بودجه شرکت ملی نفت و شرکت‌های تابعه

در قسمت ششم لوایح بودجه سنواتی عناصر حساب‌های جاری و سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی منعکس است. براین اساس شناسایی و استخراج ردیف‌های بودجه‌ای و شرکت‌های تابعه شرکت ملی نفت ایران نشان می‌دهد که تعداد این شرکت‌ها و ردیف‌های بودجه‌ای مرتبط با این شرکت مادر بالغ بر ۳۶ مورد است که با حذف ردیف‌های صرفاً بودجه‌ای تعداد شرکت‌های تابعه و وابسته به شرکت ملی نفت ایران بالغ بر

۳۴ واحد می‌گردد.

فهرست این شرکت‌ها در جدول پیوست شماره ۲ ارائه شده است. با استفاده از عناصر حساب‌های جاری و سرمایه‌ای این شرکت‌ها و شناسایی دقیق و کسر ردیف‌های بودجه‌ای که دوبار منظور شده‌اند و با بهره‌گیری از محاسبات کامپیوتری و الگوهای متعارف حسابداری، جداول خلاصه منابع و مصارف شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه از متن لایحه بودجه سال ۱۳۷۹، استخراج و تنظیم گردیده است. حاصل این محاسبات در پیوست شماره ۳ منعکس می‌باشد به همین شیوه جدول منابع و مصارف شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه براساس قانون بودجه سال ۱۳۷۸ و مبتنی بر ویژگی‌های بودجه همان سال تهیه گردیده که در پیوست شماره ۳ جهت مقایسه ارائه شده است.

تحلیلی بر بودجه تلفیقی شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه

بررسی بودجه شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه در دو بخش منابع و مصارف ذیلاً ارائه می‌گردد:

الف- منابع

براساس نتایج منعکس در جداول پیوست شماره ۳ جمع کل منابع این شرکت‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ بالغ بر ۲۴۰۹۱ میلیارد ریال است که نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۷۸ بالغ بر ۱۴۵۲۵ میلیارد ریال افزایش حدود ۶۶ درصد را نشان می‌دهد. مهم‌ترین رقم ردیف‌های درآمدی مربوط به درآمدهای عملیاتی است که در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹، علی‌رغم عدم تصویب و جایگزین ماده ۱۱۷ لایحه برنامه سوم در مجلس، بالغ بر ۱۸۰۴۵ میلیارد ریال می‌گردد. این رقم در مقایسه با درآمدهای عملیاتی شرکت‌های ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه در بودجه مصوب سال ۱۳۷۸ که به میزان ۴۹۵۷ میلیارد ریال بوده است، افزایشی بیش از ۳۶۶ برابر را به دست می‌دهد.

در مقابل این افزایش درآمدهای عملیاتی، استفاده از بودجه عمومی دولت در ردیف اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت که در سال ۱۳۷۸ به میزان ۲۳۰۲ میلیارد ریال بوده است، در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ متناظراً به حد ۱۲۲ میلیارد ریال تقلیل یافته است.

توجه به حجم ارقام فوق نشانگر آن است که سیاست خارج کردن سرمایه‌گذاری‌های دولت در بخش نفت و گاز در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ نسبت و نقش کمی و به مراتب نازل‌تری نسبت به افزایش درآمد عملیاتی این شرکت‌ها دارد. در مورد این شرکت مابه‌التفاوت افزایش درآمدهای عملیاتی بالغ بر ۱۳۰۸۸ میلیارد ریال و کاهش بودجه اعتبارات دولتی نسبت به سال قبل براساس این مکانیسم تنها ۲۱۸۰ میلیارد ریال می‌گردد که نسبتی حدود ۶ برابر را به دست می‌دهد.

یادآوری این نکته شایان اهمیت بسیار است که نحوه تأمین منابع مالی از طریق بیع متقابل که شیوه غالب تأمین منابع مالی در بخش قرار دادهای نفت و گاز کشور می‌باشد در مورد طرح‌های اکتشاف و تولید نفت و گاز کشور مورد استفاده دارد، در جداول لایحه بودجه و از جمله جدول فوق‌الذکر منظور نشده است.

جمع کل مصارف شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ بالغ بر ۲۴۰۹۱ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به رقم استخراجی بودجه مصوب سال ۱۳۷۸ رشد بالای ۶۶ درصد را نشان می‌دهد. عناصر اصلی مصارف در مورد این شرکت را هزینه‌های جاری و هزینه‌های استهلاک که خود بخشی از هزینه‌های جاری است، تشکیل می‌دهند که به ترتیب و به اجمال مورد مقایسه و ارزیابی قرار می‌گیرند.

۱- هزینه‌های جاری: براساس محاسبات بودجه، هزینه‌های جاری شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ به میزان ۱۲۹۵۰ میلیارد ریال بوده که افزایشی حدود ۲:۱ برابر را نسبت به رقم متناظر بودجه مصوب سال ۱۳۷۸، که بالغ بر ۶۰۲۵ میلیارد ریال بوده است نشان می‌دهد. رقم استهلاک منظور شده در بودجه مصوب سال ۱۳۷۸ به میزان ۷۵۰ میلیارد ریال است که در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹، این رقم به ۱۰۱۶ میلیارد ریال افزایش یافته است.

با کسر هزینه‌های استهلاک از هزینه‌های جاری، رقم به دست آمده در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹، بالغ بر ۱۱۹۳۳ میلیارد ریال می‌شود که در مقایسه با رقم متناظر در بودجه سال ۱۳۷۸ به میزان ۵۲۷۵ میلیارد ریال، رشدی معادل ۱۲۶ درصد را در هزینه‌های جاری (بدون استهلاک) نشان می‌دهد. به عبارت دیگر بخش هزینه‌های جاری شرکت‌های مادر و تابعه شرکت ملی نفت ایران حدود ۲:۳ برابر سال ۱۳۷۸ می‌گردد. ارقام فوق به خوبی نشانگر سیاست انبساطی در بخش هزینه‌های جاری نفت و گاز کشور مبتنی بر کسب درآمد حاصل از افزایش قیمت‌های حامل‌های انرژی و عدم انتقال درآمدهای حاصله از فروش به بودجه عمومی کشور (موضوع ماده حذف شده ۱۱۷ لایحه برنامه سوم توسعه) می‌باشد که در صورت تصویب این لایحه بودجه، هزینه خواهد گردید.

۲- هزینه‌های سرمایه‌ای: براساس جداول لایحه بودجه قسمت ششم، هزینه‌های سرمایه‌ای از دو بخش طرح‌های عمرانی و سایر تشکیل می‌گردد.

براساس ارقام مستخرج از قانون بودجه سال ۱۳۷۸، هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های مادر و تابعه اکتشاف و تولید نفت و گاز در مجموع بالغ بر ۷۴۲۴ میلیارد ریال است که ۷۲۶۵ میلیارد ریال آن تحت عنوان طرح‌های عمرانی به تفکیک طرح در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ آمده است و رقم مربوط به سایر و دیون به میزان ۱۵۸ میلیارد ریال می‌باشد. حال آن که بر اساس این محاسبات در مورد هزینه‌های سرمایه‌ای بخش اکتشاف و تولید نفت و گاز مجموعه رقم فوق بالغ بر ۸۷۵۱ میلیارد ریال است که رشد معتدل ۱۷:۹ درصد را نشان می‌دهد. منتهای مراتب شایان توجه بسیار است که از رقم فوق، رقم مربوط به طرح‌های عمرانی که اجزای آن در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ ارائه می‌شود به حد ۱۲۲ میلیارد ریال تقلیل یافته در مقابل هزینه‌های سرمایه‌ای تحت عنوان «سایر»، از رقم ۱۵۸ میلیارد ریال به ۸۶۲۹ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۷۹، افزایش یافته است. این موضوع به خوبی نشانگر آن است که در سال آغازین برنامه سوم توسعه، طرح‌های عمرانی بخش اکتشاف و تولید نفت و گاز کشور از برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی تفکیکی اعلام شده مشابه سال‌های قبل برخوردار نیستند و بودجه اختصاص یافته، تحت عنوان «سایر» منظور شده است.

بنابراین نظر به جابه‌جایی در حذف رقم سرمایه‌گذاری‌های دولت در بخش نفت و گاز از منابع درآمدی

حاصل از افزایش قیمت انرژی و در اختیار گرفتن آن توسط شرکت‌های نفت و گاز مطابق لایحه بودجه و در مغایرت با مصوبات برنامه سوم مجلس (حذف جایگزینی ماده ۱۱۷ لایحه برنامه سوم) حتی از استحضار مجلس از مضمون برنامه‌ها و طرح‌های سرمایه‌ای بخش اکتشاف و تولید نفت و گاز کشور به مثابه یکی از اساسی‌ترین ارکان تأمین انرژی کشور و صادرات نفت خام و منابع ارزی دولت که همواره در بودجه‌های سنواتی در بخش نفت و گاز منعکس می‌گردیده دریغ شده است.

براین اساس و مبتنی بر روش کنونی لایحه پیشنهادی بودجه، نظارت مجلس بر هدف‌گذاری، سیاست‌ها و خط مشی و برنامه‌های میان مدت، کوتاه مدت و سالیانه این بخش، امکان‌پذیر نخواهد بود.

۳- مالیات شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه: محاسبات فوق نشانگر آن است که مالیات شرکت‌های مادر و تابعه پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران در سال ۱۳۷۹، علی‌رغم افزایش شدید درآمدی (۳/۶ برابر) به میزان ۳۴/۱ میلیارد ریال است که نسبت به ردیف مشابه در بودجه مصوب سال ۱۳۷۸، که بالغ بر ۲۴/۸ میلیارد ریال بود، رشد نامتناسب ۳۷/۵ درصد را نشان می‌دهد.

واحد: هزار ریال

جدول ۱- درآمدها برحسب بخش و بند و اجزا بخش پنجم حق بیمه، کمک‌های دریافتی، درآمدهای انتقالی و متفرقه

شماره طبقه بندی	عنوان	سال ۱۳۷۹ برآورد			سال ۱۳۷۸ مصوب			سال ۱۳۷۷ قطعی	
		عمومی	اختصاصی	جمع	عمومی	اختصاصی	جمع	عمومی	اختصاصی
۵۹۴۵۰۰	وزارت نیرو عوارض توسعه صنعت برق	-	-	-	۳,۷۴۱,۰۰۰,۰۰۰	-	۳,۷۴۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۵۲,۵۲۵,۰۹۷	-
۵۹۴۶۰۰	شرکت ملی نفت ایران عوارض توسعه صنعت نفت	-	-	-	۵,۷۷۰,۰۰۰,۰۰۰	-	۵,۷۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۱۱۲,۵۷۷,۰۲۶	-
۵۹۴۶۵۰	عوارض صنعت گاز	-	-	-	۱,۱۲۴,۸۰۰,۰۰۰	-	۱,۱۲۴,۸۰۰,۰۰۰	۱۹۳,۲۱۴,۲۰۰	-
۵۹۴۷۰۰	شرکت مخابرات ایران عوارض توسعه صنعت مخابرات	-	-	-	۱,۶۲۰,۰۰۰,۰۰۰	-	۱,۶۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱۰,۱۱۷,۴۱۵	-
۵۹۴۷۵۰	شرکت پست جمهوری اسلامی ایران عوارض توسعه صنعت پست	-	-	-	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	-	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۱,۲۴۵,۰۰۰	-
۵۹۴۸۰۰	موضوع بند «ز» تبصره ۵۸ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور	-	-	-	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	-	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	-	-
	جمع (میلیارد ریال)				۱۲,۹۱۱		۱۲,۹۱۱	۵,۱۶۰	۵,۱۶۰

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ صفحه قسمت سوه (الف - ۵۱).

جدول ۲- فهرست ردیف‌های بودجه‌ای و شرکت‌های دولتی بخش نفت کشور در سال ۱۳۷۹

ردیف	ردیف دستگاه	عنوان دستگاه
۱	۲۲۰۰۰۰	شرکت ملی نفت ایران
۲	۲۲۰۰۰۵	شرکت ملی نفت ایران - واریز به ردیف ۵۹۴۶۸۰
۳	۲۲۰۰۰۶	شرکت ملی نفت ایران - واریز به ردیف ۵۹۴۶۹۰
۴	۲۲۰۱۵۰	شرکت سهامی کالای تهران
۵	۲۲۰۱۶۰	شرکت سهامی مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی
۶	۲۲۰۲۰۰	شرکت ملی حفاری ایران
۷	۲۲۰۲۵۰	شرکت ملی نفتکش ایران
۸	۲۲۰۳۰۰	شرکت سهامی کارخانجات لوله‌سازی اهواز
۹	۲۲۰۴۰۰	شرکت سهامی حمل و نقل ترخیص کالا
۱۰	۲۲۰۴۵۰	شرکت سهامی کالای کانادا
۱۱	۲۲۰۴۶۰	شرکت سهامی کالای لندن
۱۲	۲۲۰۴۷۰	شرکت سهامی کالای ژاپن
۱۳	۲۲۰۴۸۰	سازمان خدمات هلیکوپتری
۱۴	۲۲۰۷۷۰	شرکت حمل و نقل هوایی
۱۵	۲۲۰۷۸۰	شرکت مهندسی و توسعه نفت
۱۶	۲۲۰۷۹۰	شرکت بازرگانی نفت ایران - نیکو
۱۷	۲۹۲۳۹۰	شرکت سهامی تولید مناطق نفت خیز جنوب
۱۸	۲۹۲۴۰۰	شرکت سهامی تولید مناطق مرکزی ایران
۱۹	۲۹۲۴۱۰	شرکت سهامی نفت فلات قاره
۲۰	۲۹۲۴۲۰	شرکت سهامی نفت خزر
۲۱	۲۹۲۴۳۰	شرکت سهامی خدمات عمومی و بهداشت صنعتی و خدمات درمانی صنعت نفت
۲۲	۲۹۳۳۳۰	شرکت سهامی ملی نفت ایران - بین الملل
۲۳	۲۹۳۵۵۰	شرکت سهامی گاز و گاز مایع مناطق نفت خیز جنوب
۲۴	۲۹۳۵۶۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز کارون
۲۵	۲۹۳۵۷۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز گچساران
۲۶	۲۹۳۵۸۰	شرکت سهامی پایانه‌های صادراتی مواد نفتی
۲۷	۲۹۳۶۲۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز لاوان
۲۸	۲۹۳۶۳۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز خارک
۲۹	۲۹۳۶۴۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز شرق
۳۰	۲۹۳۶۵۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز غرب
۳۱	۲۹۳۶۶۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز زاگرس جنوب
۳۲	۲۹۳۶۷۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز آغاچاری
۳۳	۲۹۳۶۸۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز مارون
۳۴	۲۹۳۶۹۰	شرکت سهامی بهره‌برداری نفت و گاز مسجد سلیمان
۳۵	۲۹۳۸۳۰	شرکت سهامی صنایع تجهیزات نفت ایران
۳۶	۲۹۳۸۴۰	شرکت سهامی خدمات اکتشاف نفت

جدول ۳-

خلاصه منابع و مصارف شرکت ملی نفت ایران و شرکت های تابعه

لایحه بودجه ۱۳۷۸

مصارف		منابع	
۶.۰۲۵.۱۰۵	هزینه های جاری	۴.۹۵۷.۶۴۳	درآمدهای عملیاتی
۰	انتقال به درآمد عمومی	۱.۱۱۱.۲۵۰	از محل اعتبارات جاری
۲۴.۷۷۰	مالیات شرکت های دولتی	۲.۳۰۲.۶۷۰	از محل اعتبارات سرمایه گذاری ثابت
۱۰	سود سهام شامل سهم دولت و سایر سهامداران	۹۵۶.۴۲۹	تسهیلات بانکی و سایر وام های داخلی
۱۰	سود سهام شرکت های دولتی	۴.۰۶۷.۱۰۰	وام های خارجی
۰	سود سهام سایر سهامداران	۰	استفاده از دارایی های جاری
۹۷۸.۶۰۰	باز پرداخت وام های داخلی	۱.۱۳۰.۷۵۱	سایر دریافتی ها
۷۴۸.۸۲۲	بازپرداخت وام های خارجی		
۷۰.۰۰۰	بازپرداخت ودیعه و دیون و سایر پرداخت ها		
۰	سایر حساب های تقسیم سود به استثنای اندوخته ها		
۷.۴۲۴.۱۸۲	هزینه های سرمایه ای		
۷.۲۶۵.۸۰۲	طرح های عمرانی		
۱۵۸.۳۸۰	سایر و دیون		
۴.۳۱۳	افزایش دارایی های جاری		
۱۵.۲۷۵.۸۰۱	جمع کل		
۷۴۹.۹۵۸	استهلاک - منظور شده در هزینه های جاری		
۱۴.۵۲۵.۸۴۳	جمع کل مصارف	۱۴.۵۲۵.۸۴۳	جمع کل منابع

خلاصه منابع و مصارف شرکت ملی نفت ایران و شرکت های تابعه

لایحه بودجه ۱۳۷۹

مصارف		منابع	
۱۲.۹۴۹.۸۹۰	هزینه های جاری	۱۸.۰۴۵.۴۶۷	درآمدهای عملیاتی
۰	انتقال به درآمد عمومی	۰	از محل اعتبارات جاری
۳۴.۱۳۱	مالیات شرکت های دولتی	۱۲۲.۶۱۷	از محل اعتبارات سرمایه گذاری ثابت
۴۶	سود سهام شامل سهم دولت و سایر سهامداران	۱.۶۰۶.۱۲۴	تسهیلات بانکی و سایر وام های داخلی
۴۶	سود سهام شرکت های دولتی	۳.۱۵۵.۷۲۳	وام های خارجی
۰	سود سهام سایر سهامداران	۰	استفاده از دارایی های جاری
۹۷۵.۰۰۰	بازپرداخت وام های داخلی	۱.۱۶۱.۸۷۲	سایر دریافتی ها
۲.۲۹۱.۹۵۱	بازپرداخت وام های خارجی		
۲۶۲	بازپرداخت ودیعه و دیون و سایر پرداخت ها		
۰	سایر حساب های تقسیم سود به استثنای اندوخته ها		
۸.۷۵۲.۲۳۷	هزینه های سرمایه ای		
۱۲۲.۶۱۷	طرح های عمرانی		
۸.۶۲۹.۶۲۰	سایر و دیون		
۱۰۴.۵۷۵	افزایش دارایی های جاری		
۲۵.۱۰۸.۰۹۳	جمع کل		
۱.۰۱۶.۲۹۱	استهلاک - منظور شده در هزینه های جاری		
۲۴.۰۹۱.۸۰۲	جمع کل مصارف	۲۴.۰۹۱.۸۰۲	جمع کل منابع